

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Факультет фортепіано, джазу та популярної музики
Кафедра джазу та популярної музики

Леськів Юліан Андріанович

**СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДЖАЗОВОГО ТРОМБОННОГО
ВИКОНАВСТВА НА ПРИКЛАДІ ТРАДИЦІЙНОГО ДЖАЗУ ТА
ОРКЕСТРОВОЇ МОВИ Д.ЕЛІНГТОНА**

Спеціальності 025 – Музичне мистецтво
Профілізація – джазові оркестрові інструменти

Бакалаврська робота

Науковий керівник –
Беркій Ольга Володимирівна
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри джазу
та популярної музики

Рецензент –
Войтович Олександр Орестович
кандидат мистецтвознавства
доцент кафедри джазу
та популярної музики

Львів – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС РОЗВИТКУ ДЖАЗОВОГО ТРОМБОНА.....	7
1.1. Історичні та соціокультурні передумови інтеграції тромбона в джазове середовище.....	7
1.2. Роль тромбона в новоорлеанському джазі: функціональні й стилістичні аспекти.....	9
1.3. Джазовий тромбон у добу свінгу: розширення виконавських функцій і оркестрової ролі.....	11
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ТА РОЛЬ ТРОМБОНУ В ДЖАЗІ.....	15
2.1. Темброві, технічні та стилістичні особливості виконання.....	15
2.2. Мелодична та гармонічна функція інструмента.....	17
2.3. Взаємодія з іншими інструментами в джазовому ансамблі.....	19
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТРОМБОНОВОГО СОЛО В «CARAVAN» ДЮКА ЕЛЛІНГТОНА.....	22
3.1. Історичний контекст і особливості твору.....	22
3.2. Стилiстичні риси тромбонoвoгo соло.....	26
3.3. Технікa, фразування та виразoві засoби викoнання.....	24
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми. Тромбон є одним із найвиразніших і водночас недооцінених інструментів у джазовій музиці. Його глибокий, багатий тембр та широкі технічні можливості зробили його невід'ємною частиною джазових ансамблів ще з початку XX століття. Історія джазового тромбона охоплює понад століття розвитку, починаючи від традиційного новоорлеанського стилю, де тромбон відіграв роль гармонічного супроводу, і до сучасних експериментальних форм, що поєднують елементи електронної музики та імпровізації. Видатні тромбоністи, такі як Кід Орі, Джей Джей Джонсон, Кертіс Фуллер та Конрад Гервіг, не тільки популяризували інструмент, але й розширили його технічні можливості, зробивши його рівноправним учасником джазових колективів.

На сьогодні джазовий тромбон залишається важливою складовою у різних напрямках джазу – від традиційного диксиленду та свінгу до модерн-джазу та ф'южну. Новітні технології, зокрема електронні ефекти та цифрові обробки звуку, дозволяють розширити можливості інструмента, що відкриває нові горизонти для виконавців. Сучасні методики навчання сприяють удосконаленню техніки гри та імпровізаційних навичок музикантів. Перспективи розвитку джазового тромбона також є надзвичайно цікавими. Впровадження нових підходів до аранжування, поєднання традиційних стилів із сучасними тенденціями, а також зростаюча популярність сольних виконавців сприяють розширенню можливостей тромбона у джазовій музиці, а інтеграція джазового тромбона у кінематографічну музику, поп-джазові композиції та експериментальні жанри свідчить про його універсальність та багатогранність.

Незважаючи на це, у порівнянні з іншими духовими інструментами, такими як труба чи саксофон, тромбон часто залишається у тіні як у

виконавській практиці, так і в дослідженнях джазової музики. Саме тому обрана тема є актуальною як з точки зору музикознавства, так і з погляду виконавської практики.

Метою дослідження огляд історичного розвитку джазового тромбона та характеристика технічних та стилістичних особливостей джазового тромбонного виконавства в контексті традиційного джазу та оркестрової стилістики Дюка Елінгтона.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

- здійснити історичний експурс розвитку тромбона як джазового інструмента та окреслити його функції в різних джазових стилях;
- охарактеризувати основні технічні та виконавські особливості гри на тромбоні в джазі;
- окреслити роль тромбона в джазових колективах, зокрема, у біг-бендах;
- проаналізувати тромбонове соло на прикладі джазового стандарту «Caravan» (композитора Дюка Еллінгтона в аранжуванні Джона Вассона).

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є джазове виконавство.

Предметом дослідження - тромбон як музичний інструмент та його роль у розвитку джазової музики.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження застосовуються такі методи:

- Історико-аналітичний метод – для вивчення еволюції джазового тромбона.
- Порівняльний метод – для аналізу технічних особливостей гри у різних стилях джазу.

- Аналіз літературних джерел і наукових праць – для систематизації інформації щодо джазового тромбона.

- Емпіричний метод – для аналізу тромбонового соло в композиції «Caravan» Дюка Еллінгтона з метою виявлення технічних і виразових особливостей виконання.

Теоретична база дослідження. У процесі дослідження було опрацьовано ряд джерел

- серію статей, а саме: *The Role of Trombone in Jazz Music* та *Sliding in Style: Famous Jazz Trombone Players* [] в контексті ролі тромбона у джазі та провідних виконавців цього стилю, *Духові інструменти в джазовій музиці* [] в контексті дослідження інтеграції духових інструментів у джаз;
- фундаментальні праці Баррі Кернфельда *The New Grove Dictionary of Jazz; Jazz in the Modern Era* [], Пола Ф. Берлінера *Thinking in Jazz* [], які дали можливість проаналізувати етапи розвитку джазу та дослідити природу джазової імпровізації та виконавської взаємодії;
- роботи Марка Левіна *The Jazz Theory Book* [] та Тобі Вайнера *Extended Techniques for Brass Instruments* [] з метою дослідження техніко-виконавських засобів, які застосовуються у джазовому тромбонному виконавстві.

Наукова новизна роботи полягає у системному аналізі джазового тромбонного виконавства крізь призму традиційного стилю та оркестрової практики Дюка Еллінгтона, що дозволяє краще зрозуміти функціонування тромбона як солюючого та ансамблевого інструмента в структурі джазового оркестру. У роботі також висвітлено малодосліджені аспекти імпровізаційної взаємодії тромбоністів з іншими секціями біг-бенду.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у виконавській, педагогічній та науково-методичній діяльності.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг складає 34 сторінки, з них основного тексту 27 сторінок. Список використаних джерел налічує 16 позицій, з них 15 іншомовних джерел.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДЖАЗОВОГО ТРОМБОНА.

1.1. Поява тромбона у джазі: перші виконавці та стилістичні особливості.

Тромбон відіграв значну роль у формуванні раннього джазу, особливо в новоорлеанському стилі, де він використовувався для створення гармонічного та ритмічного фундаменту. Його унікальна здатність до плавного глісандо та глибокий, насичений тембр зробили цей інструмент невід'ємною частиною джазових ансамблів.

Поява тромбона в джазі мала важливі передумови, пов'язані з його функціонуванням у європейській музичній традиції. Упродовж століть тромбон застосовувався в сакральній музиці (особливо в католицькій церкві як частина хорових ансамблів), у військових оркестрах (де відігравав марширувальну, сигнальну та гармонічну функції), а також в оперних оркестрах, де його використовували для драматичних ефектів, посилення кульмінацій та передавання урочистості. Саме внаслідок присутності тромбона в оркестрах американської армії та муніципальних духових оркестрах цей інструмент потрапив до Нового Орлеана, де й зустрівся з афроамериканською музичною традицією, що базувалася на блюзі, спиричуелах, госпелі та ритмах Західної Африки.

Структура ранніх джазових ансамблів – зокрема в стилі New Orleans – включала трубу (або корнет), яка виконувала основну мелодію, кларнет, який імпровізував над нею, і тромбон, що грав нижню партію з виразними ковзаннями між звуками. Ці духові інструменти створювали своєрідне поліфонічне переплетення – характерну рису новоорлеанського звучання. Ритмічну основу забезпечували банжо, контрабас або туба, фортепіано та ударні інструменти. У цій структурі тромбон мав двоїсту функцію – з

одного боку, підтримував гармонічну основу, з іншого – оживляв ритмічний малюнок, додаючи глісандо та синкоповані вставки.

Одним із перших визначних джазових тромбоністів був Кід Орі (Kid Ory, 1886–1973) (додаток А, рис.1). Він став піонером «tailgate» стилю гри, що характеризувався використанням глісандо, широких розтягнень нот і заповнення простору між мелодійними лініями трубача та кларнетиста. Як зазначається, tailgate був важливим у визначенні раннього джазового звучання тромбона, поєднуючи ритмічну підтримку з виразними глісами [14]. Орі працював з Луї Армстронгом і його Hot Five, а також з іншими знаковими музикантами Нового Орлеана.

Ще одним важливим музикантом був Маддіс Спанньєр (Miff Mole, 1898–1961), який вплинув на розвиток більш технічного підходу до гри на тромбоні. Його стиль відрізнявся точністю, швидкими пасажами та меншою кількістю глісандо, що стало основою для подальшої еволюції гри на тромбоні в джазі [1]. Також варто згадати Джека Тігардена (додаток А, рис. 3) (Jack Teagarden, 1905–1964), який поєднав класичну джазову традицію Нового Орлеана з новими, більш витонченими імпровізаційними техніками. Він віртуозно володів інструментом і був відомий своїм ліричним стилем гри, що нагадував людський голос [13].

Стилістичні особливості гри на тромбоні в ранньому джазі включають tailgate стиль, характерний для новоорлеанського джазу, що передбачав використання ковзних нот (глісандо), «змащених» переходів між звуками та ритмічного підкреслення мелодії. Як підкреслюється у дослідженнях, «глісандо та ковзання тромбона додавали неповторного колориту та виразності раннім джазовим ансамблям» [1]. Гармонічне наповнення у багатоголосих ансамблях передбачало роль підтримки, створюючи ритмічний контрапункт до партії трубача, що грав основну мелодію [1]. Активне використання м'ютів давало можливість змінювати

тембр тромбона, роблячи звук м'якшим або агресивнішим, що відповідало потребам різних джазових стилів [1]. Синкопована ритміка тромбона у ранньому джазі підкреслювала ритмічний пульс і часто виконувала роль «містка» між духовою секцією та ритм-секцією (фортепіано, контрабас, ударні) [14]. З розвитком джазу техніка гри на тромбоні ставала дедалі складнішою, а інструмент почав відігравати важливу соло-роль у біг-бендах і модерніших стилях [13].

1.2. Роль тромбону в новоорлеанському стилі.

Новоорлеанський стиль джазу є одним із найперших та найвизначніших етапів розвитку цього жанру, і тромбон у ньому відіграє надзвичайно важливу роль. У традиційному новоорлеанському джазі тромбон виступає не просто як додатковий інструмент, а як ключовий голос у поліфонічній структурі ансамблю. Його звучання є одночасно потужним і гнучким, здатним виконувати як гармонічні, так і мелодійні функції, що дає тромбону унікальне місце серед духових інструментів [1].

В новоорлеанському джазі кілька музикантів одночасно імпровізують, створюючи багатоголосся, де кожен інструмент несе свою лінію — мелодію, гармонію або бас. Тромбон традиційно виконував функцію гармонійної підтримки і водночас створював звукові ефекти завдяки ковзному механізму, що дозволяє плавно переходити між нотами, надаючи виконанню характерної експресивності. Як зазначає журнал «Молодий вчений», ця техніка «глісандо» стала візитівкою тромбона в джазі, яка надає музиці живої емоційності та неповторного колориту [2].

Тромбоністи в новоорлеанському джазі часто грали так звані «хвостові» партії — підтримували й доповнювали основні мелодії, наче «вішаючись на хвості» оркестру, що дало підґрунтя популярній метафорі. Історики джазу згадують, що у перших мобільних виступах колективи

грали прямо з кузова вантажівок, а тромбоністи фізично трималися за задній борт, щоб не впасти під час руху [4]. Це яскраво ілюструє роль тромбона як інструмента, що є водночас ритмічною та гармонійною опорою, але з широкими можливостями для імпровізації. Однією з найвідоміших постатей у новоорлеанському джазі був Кід Орі (додаток А, рис.1) — тромбоніст і бендлідер, чия творчість стала взірцем для багатьох поколінь. Він відзначався чудовим володінням ковзним механізмом інструмента, створюючи яскраві, виразні мелодійні лінії, які майже наслідували людський голос. За словами одного з джазових критиків, Кід Орі «зробив тромбон не лише підтримкою ансамблю, а й повноцінним голосом, здатним вести діалог з іншими інструментами» [13].

Особливістю виконання в новоорлеанському стилі є вміння тромбоніста одночасно підтримувати загальну структуру твору і виділятися соло, що особливо складно у поліфонічній тканині джазового ансамблю [1]. Завдяки гнучкості слайду, тромбон доповнює як основну мелодію, так і контрапунктні лінії, збагачуючи темброву палітру колективу. Ритмічні акценти тромбона допомагають підтримувати пульс твору, а гармонійні пасажі роблять звучання більш об'ємним і живим [2]. Крім музичної ролі, тромбон у новоорлеанському джазі мав значення і як символ творчої свободи та самовираження афроамериканської спільноти. Його потужне і виразне звучання допомагало музикантам передавати широкий спектр емоцій — від радості й святковості до меланхолії та протесту, що робило цей інструмент важливою частиною культурного життя [4].

1.3. Вплив видатних тромбоністів на розвиток джазового виконавства.

Видатні джазові тромбоністи зробили надзвичайно вагомий внесок у становлення і розвиток джазового виконавства, перетворивши цей інструмент із другорядної гармонійної ланки у повноцінний засіб індивідуального музичного висловлювання. Кожен із них залишив помітний слід у формуванні технічних, стилістичних та естетичних параметрів гри на тромбоні, а їхня творчість значною мірою визначила подальший напрям розвитку джазу загалом. У різні епохи джазу – від раннього новоорлеанського стилю до сучасного ф'южну і пост-бопу – з'являлися виконавці, чия гра відкривала нові горизонти для тромбона як солюючого, мелодичного, експресивного інструмента.

Уже згаданий Кід Орі (додаток А, рис.1) став першим яскравим представником джазового тромбону, який продемонстрував, що інструмент може бути не лише гармонічною опорою, а й самостійним виразником ідей. Його потужне звучання, вміння створювати глісандо, що наслідували вокальну інтонацію, та органічна взаємодія з іншими голосами ансамблю зробили його гру зразком для десятків виконавців [12]. Після нього з'являються такі постаті, як Джек Тігарден (додаток А, рис. 3), котрий переніс гру на тромбоні на новий рівень у міжвоєнний період. Його інтонаційно вивершене і технічно витончене виконання вирізнялося співучістю і м'якістю. Тігарден володів рідкісною здатністю співати і грати одночасно, його гру часто порівнювали з людським голосом – настільки органічно він поєднував фразування, дихання і звукову пластику [8]. Вперше тромбон наблизився до статусу солюючого інструмента, здатного конкурувати за увагу слухача з трубачами і саксофоністами. Іншим видатним виконавцем, який значно вплинув на еволюцію джазового тромбону, став Томмі Дорсі. Його внесок важко переоцінити, адже він

розвинув концепцію ліричної, витонченої гри, зокрема в баладному репертуарі. Томмі Дорсі був відомий своїм унікальним легато, бездоганною інтонацією та рівним звучанням у всьому діапазоні [6]. Саме його гра часто ставала основою для оркестрових аранжувань, і він мав потужний вплив на розвиток джазової оркестровки. У часи популярності біг-бендів, коли важливу роль відігравала ансамблева злагодженість і точність, стиль Дорсі став еталоном дисципліни і музичної краси.

У 1940–1950-х роках на сцену вийшли нові імена, серед яких особливе місце належить Джей Джей Джонсону (додаток А, рис.2). Він був піонером бібопу на тромбоні, що стало справжнім проривом: до нього багато хто вважав, що технічні обмеження тромбона не дозволяють йому відповідати стрімкому темпу і складності гармоній бібопу. Однак Джонсону вдалося не лише опанувати ці виклики, а й створити нову концепцію гри, в якій поєднувались швидкість, чіткість, віртуозність і глибока музичність [8]. Його соло були архітектонічно вибудовані, мелодично продумані, з великою увагою до ритмічної артикуляції. Він заклав підвалини для подальшого розвитку сучасного тромбонового джазу, вплинувши на ціле покоління виконавців. Наступним важливим кроком стало включення тромбона у джазову авангардну течію. Такі музиканти, як Розуелл Радд, Альберт Мангелсдорф і Джордж Льюїс, використали інструмент як інструмент експерименту, пошуку нових засобів виразності, шумових ефектів, розширених технік гри [9]. У їхній творчості тромбон уже не просто частина гармонійної чи мелодичної структури – він стає засобом творення саундскейпу, у якому важливу роль відіграє текстура, рух повітря, нелінійне звучання. Це розширення арсеналу технік включало багатофонічне звучання, гру клапанами та слайдом поза межами традиційної шкали, поєднання голосу і інструмента, перкусивні ефекти. Завдяки їм тромбон знову перетворився – цього разу на інструмент повної

свободи, здатний передавати не лише музику, а й емоційні, філософські, навіть соціальні ідеї.

В епоху джаз-ф'южну та постмодерного синтезу інтерес до тромбона не зменшився. Виконавці, як-от Конрад Герінг, Стів Турре, Робін Юбенкс, продовжили розвивати його виразові можливості, часто поєднуючи традиційні джазові техніки з елементами фанку, латиноамериканської музики, електроніки, навіть хіп-хопу [10]. Стів Турре став відомим ще й тим, що впровадив у свій арсенал морські мушлі (shells), поєднуючи їх із грою на тромбоні, чим розширив палітру звуків і відкрив нові можливості в імпровізаційному мистецтві. Робін Юбенкс, у свою чергу, активно використовував електронні ефекти, що дозволяло створювати багатопланові звукові структури в реальному часі, змінюючи уявлення про межі інструмента. Значення цих видатних тромбоністів полягає не лише в технічному збагаченні гри, а й у зміні самого ставлення до інструмента. Вони показали, що тромбон – це не лише басова підтримка або гармонічна окраса, а повноцінний голос у джазовому дискурсі. Кожен із них розкрив нові грані інструмента, демонструючи, що його можливості не обмежуються традиційними ролями. Вони сприяли еволюції джазової мови, розширили палітру виконавських засобів і заклали підґрунтя для наступних поколінь музикантів. Через їхню творчість ми можемо простежити, як змінювався не тільки тромбон, але і сам джаз – від вуличних маршів до високого мистецтва імпровізації.

Сьогоднішні тромбоністи стоять на плечах цих титанів, водночас продовжуючи їхню справу і відкриваючи нові горизонти для джазового виконавства. Одними з найвизначніших постатей джазового тромбонового мистецтва другої половини XX століття є Кертіс Фуллер, Слайд Гемптон і Вайкліф Гордон. Кожен із них не лише розвинув традиції, закладені їхніми попередниками, а й збагатив технічні, стилістичні та естетичні ресурси

інструмента, вивівши його на новий рівень у джазовому дискурсі. Кертіс Фуллер здобув широку популярність завдяки участі у видатних складах, зокрема у квінтеті Арта Блейкі «Jazz Messengers», а також у легендарному секстеті Джона Колтрейна, записавшись на культовому альбомі Blue Train [11]. Його стиль поєднував у собі енергійність хард-бопу з надзвичайно виваженим фразуванням та м'якою, насиченою звуковою палітрою. Особливістю гри Фуллера була глибока мелодичність і здатність інтуїтивно вписуватися в ансамблевий контекст, зберігаючи при цьому сильний індивідуальний голос. Він також активно виступав як композитор і аранжувальник, створюючи твори, що демонстрували розширений потенціал тромбону як сольного інструмента.

Слайд Гемптон, у свою чергу, прославився не лише як блискучий тромбоніст, а й як один із найвідоміших джазових аранжувальників і педагогів. Його стиль вирізнявся точністю інтонації, витонченістю техніки і глибоким знанням оркестровки. Гемптон мав рідкісну здатність органічно поєднувати складні поліфонічні структури з легкою, природною імпровізацією [3]. Його робота суттєво вплинула на джазові оркестри і камерні склади, а також на покоління молодих музикантів. Вайкліф Гордон відомий як один із провідних виконавців сучасного джазового тромбона, що успішно поєднує традиції хард-бопу з елементами модернізму і ф'южну. Його техніка і музичне мислення вирізняються унікальним поєднанням драйву, чуттєвості та інноваційності. Гордон часто використовує широкий спектр динамічних відтінків і нетрадиційних звукових ефектів, що робить його гру надзвичайно виразною і впізнаваною [8]

РОЗДІЛ 2.

СПЕЦИФІКА ТА РОЛЬ ТРОМБОНУ В ДЖАЗІ.

2.1. Темброві, технічні та стилістичні особливості виконання

Тромбон займає унікальне місце серед джазових духових інструментів завдяки своєму широкому тембровому діапазону, гнучкості звукового забарвлення та виразним технічним можливостям. Його тембр поєднує в собі м'якість і силу, що дозволяє інструменту ефективно функціонувати як у сольній, так і в ансамблевій ролі. Завдяки кулісі тромбон здатен створювати плавні переходи між нотами (*glissando*), що надає фразуванню вокального, майже людського характеру, і вирізняє інструмент на тлі саксофонів і труб. Звукове різноманіття тромбона значно посилюється завдяки використанню сурдин. *Plunger*-сурдина, *cup*, *straight*, *harmon* — кожна з них надає своє особливе забарвлення і відкриває додаткові можливості для експресії. Особливо вражаючими є ефекти:

- гровл (прийом, коли музикант одночасно грає на інструменті й мугикає або гарчить горлом на іншій висоті, що створює інтерференцію частот і виникає характерний хрипкий, "брудний" звук, який дуже виразний і емоційний [8]),
- фрулато (прийом, коли музикант трельовим способом додає вібрацію язиком — приблизно як коли вимовляє звук "rrrr" для створення тремтливого, вібруючого, "дзижчачого" звуку [3]),
- мультитоніки (прийом, коли музикант використовує голос під час гри, створюючи своєрідне «подвоєння» тембру [15]).

Такі прийоми особливо характерні для сучасних виконавців, які експериментують із розширеними техніками гри. Технічно тромбон вимагає від музиканта високої точності інтонування, оскільки, на відміну від вентильних інструментів, точне розташування куліси визначається

слухом. Це ускладнює виконання швидких пасажів, особливо в бібопі та пост-бопі, де темп і ритмічна складність фраз часто досягають максимуму. Артикуляція на тромбоні, хоч і менш чітка, ніж на трубі, може набувати глибокої гнучкості завдяки динамічній роботі язика, губ і повітряного потоку. Техніка дихання також відіграє визначальну роль: тривале фразування, контроль звукового потоку та витримка на повільних пасажах вимагають високої дихальної витривалості.

У стилістичному плані тромбон показує вражаючу адаптивність до різних напрямів джазу. У новоорлеанському джазі він виконує роль контрапункту до основної мелодії, рухаючись широкими, часто синкопованими лініями. У свінгу — це вже переважно партії секції, точна робота в унісоні та підтримка гармонійної структури. У бібопі тромбон проявляє себе як повноцінний соло-інструмент: складні гармонічні побудови, імпровізаційна логіка, віртуозне фразування стали можливими завдяки виконавській революції, яку здійснили такі музиканти, як Джей Джей Джонсон (додаток А, рис.2). У сучасному джазі, зокрема в жанрах фанк, ф'южн або навіть джаз-рок, тромбон інтегрується у звучання за допомогою електронних ефектів, мікрофонного підсилення або використання педалей ефектів. Серед додаткових засобів виконавської виразності можна назвати і жестикуляцію, міміку, а також візуальний стиль виконавця, які стають особливо важливими у сценічному перформансі. Важливо також згадати про здатність тромбона виконувати як мелодичну, так і гармонічну функцію. У деяких формах сучасного джазу тромбон виконує роль гармонійного «заповнювача», забезпечуючи м'яку, але насичену текстуру ансамблевого звучання.

Щодо типів тромбонів, у джазі найчастіше використовуються теноровий і басовий тромбони. Теноровий тромбон є основним інструментом джазового виконавця, завдяки оптимальному діапазону та

збалансованому тембру, що дозволяє легко інтегруватися у різні стилі. Басовий тромбон, зі своєю більшою трубою і глибшим звучанням, використовується переважно для створення насиченого низького регістру в аранжуваннях великих джазових оркестрів або фанк-груп, додаючи глибину й масивність звучанню. Окрім класичних моделей, іноді застосовуються альтова або тенорова версії з додатковими клапанами, які розширюють технічні можливості інструмента, полегшуючи виконання складних пасажів і нестандартних інтонаційних переходів. Вибір типу тромбона залежить від музичного стилю, технічних вимог твору та особистих переваг виконавця. Детальніше у *додатку Б*.

Таким чином, темброві, технічні й стилістичні особливості тромбона утворюють складну, але надзвичайно гнучку систему виконавських засобів, що дозволяє інструменту залишатися актуальним упродовж усієї історії джазу й дотепер, адаптуючись до нових викликів та жанрових контекстів.

2.2. Мелодична та гармонічна функція інструмента.

У джазовій музиці тромбон виконує як мелодичну, так і гармонічну функцію, що зумовлено його широким діапазоном, багатим тембром, гнучкістю та унікальним механізмом подовжувального смичка, який дозволяє досягати специфічних інтонаційних ефектів, недоступних для більшості інших духових інструментів. Мелодична функція тромбона проявляється передусім у виконанні соло — як у традиційному, так і в сучасному джазі. У ролі солюючого інструмента тромбон здатен передавати найтонші емоційні відтінки, варіюючи між ліричними інтонаціями та експресивними, майже драматичними звуковими вибухами. Його звук може бути оксамитово-м'яким або пронизливо-агресивним, залежно від манери гри, артикуляції, використання сурдин та специфічних

прийомів звуковидобування. Серед важливих технік, що формують мелодичну виразність тромбона, варто відзначити глісандо, що є візитівкою інструмента — плавний перехід від ноти до ноти, можливий завдяки смичку. Іншим характерним прийомом є гровл — своєрідне «гарчання», яке виникає завдяки одночасній грі й голосовому бурмотінню або гарчливому звуку, що додає інтонації дикої енергії та брунатного тембрового забарвлення. Фрулато — ще один засіб артикуляції, що нагадує «шипляче тремоло», створюється шляхом швидкого тремтіння язика й застосовується для нагнітання драматизму або підкреслення ритмічного імпульсу. Також використовуються мікроспіви — гра в межах надзвичайно малих інтервалів, що створює ефект «синьої» ноти (blue note) або підкреслює емоційну експресію фрази, особливо в повільних блюзових темах. Усі ці засоби збагачують мелодику інструмента і дають виконавцю широке поле для імпровізації.

У гармонічному плані тромбон є невід’ємною частиною структури джазового ансамблю. У великих складах, таких як біг-бенди, секція тромбонів зазвичай знаходиться між трубами та саксофонами, відіграючи роль «гармонічного клею» між вищим і нижчим регістрами. Тромбони озвучують середні голоси акордової фактури, надаючи їй насиченості, теплоти та гнучкої виразності. Вони виконують як гармонічну підтримку основної теми, так і беруть участь у тутті — синхронному викладенні гармонічного матеріалу з іншими духовими. Часто вони мають окремі ритмічно-грамотні вставки (punches), що підкреслюють акценти або формують поліритмічну фактуру. У сучасному аранжуванні для біг-бендів тромбони можуть розкладатися на щільні акорди (від трьох до чотирьох голосів), створюючи ефект хорового звучання. В менших складах — комбо або джазових квартетах — тромбон може виступати як гармонічний соліст, особливо в модернових напрямках. Тут він часто імпровізує не лише на

основі мелодії, а й гармонічного плану — додаючи альтеровані акордові звуки, вводячи інтервальні експерименти або використовуючи модальну імпровізацію. Із появою ф'южн та авангардного джазу тромбоністи почали активно застосовувати електронні ефекти — октавери, затримки, педалі перевантаження, що розширюють гармонічну палітру до небачених меж. Інструмент почав не лише акомпанувати, а й заповнювати гармонічний простір нарівні з клавішними чи гітарою.

У традиційному новоорлеанському джазі тромбон виконував важливу роль у гармонічній основі ансамблю — підтримуючи басову лінію у формі контрмелодії, протиставленої провідному голосу корнета чи кларнета. Часто саме завдяки тромбону утворювався гармонічний рух або динамічна взаємодія між голосами. Така функція зберігається в діксілендах та ревайвал-гуртах дотепер, особливо в колективній імпровізації, де важливо чітко окреслювати гармонічну вертикаль навіть у хаотичному на перший погляд звучанні. Крім того, тромбон часто грає роль мотивного генератора — виконавець на цьому інструменті може не лише імпровізувати поверх даної гармонії, а й сам формувати гармонічні натяки через характерні мотиви, що породжують нові акордові напрями. Такий підхід активно використовується в модерн-джазі, де імпровізація може бути одночасно мелодичною і гармонічною. Не варто також забувати, що тромбон — інструмент динамічно чутливий, і саме ця властивість дозволяє йому ефектно взаємодіяти з іншими інструментами у гармонічному контексті — як у формі акомпанементу, так і в межах вільної поліфонії.

2.3. Взаємодія з іншими інструментами в джазовому ансамблі.

Взаємодія тромбону з іншими інструментами в джазовому ансамблі є однією з ключових особливостей, що формують унікальне звучання

жанру. Тромбон завдяки своєму насиченому тембру, широкому динамічному діапазону і можливості плавного переходу між нотами (слайдингу) виконує як мелодичні, так і гармонійні функції, що органічно вплітаються в ансамблеву тканину. У джазових колективах, де присутні трубачі, саксофоністи, ритм-секція (ударні, бас, піаніно або гітара), тромбон виступає важливим ланцюгом між вищими інструментами та низькими, підсилюючи гармонійну основу композиції.

Тромбон часто використовується для створення гармонічної підтримки, доповнюючи партії труби або саксофона, надаючи їм глибину та теплоту. Його можливість швидко змінювати тембри та динаміку робить його незамінним у виконанні «рівного» або «подкладаючого» звуку під час сольних імпровізацій інших інструментів [1]. Також тромбон служить мостом для переходу між різними музичними голосами, часто підтримуючи та підкреслюючи мелодичні лінії, водночас додаючи контрапунктні партії. У контексті ансамблевої взаємодії тромбон відіграє роль своєрідного зв'язуючого елемента, що допомагає органічно поєднувати різні інструментальні групи. Його тембр є достатньо виразним, щоб виділятися в оркестровому балансі, але водночас не домінує над іншими інструментами, забезпечуючи гармонійне злиття звуків [2]. Наприклад, у великому джазовому оркестрі тромбон створює насиченість нижніх і середніх частот, підкреслюючи брасову секцію і доповнюючи духові інструменти, що грають у верхніх регістрах.

У традиційному новоорлеанському стилі тромбон мав особливу роль у поліфонічній структурі ансамблю. Завдяки своїй здатності плавно змінювати висоту звуку він виконував часті переходи між гармонією і мелодією, створюючи імпровізований контрапункт до інших духових інструментів. Тромбоністи часто грали «висить на хвості»—підтримуючи мелодію, але водночас додаючи ритмічні та гармонійні пасажі, що

надавали звучанню неповторної живості [4]. Сучасні джазові тромбоністи також активно використовують взаємодію з іншими інструментами для створення нових звукових палітр. Завдяки різноманіттю технік гри — від класичного слайду до мультифонії і гровлінгу — тромбон розширює межі жанру, дозволяючи музикантам створювати складні і багатогранні музичні образи [3].

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ТРОМБОНОВОГО СОЛО В «CARAVAN» ДЮКА ЕЛЛІНГТОНА

3.1. Історичний контекст і особливості твору

«Caravan» [5] — одна з найвідоміших і найвпливовіших композицій у джазовому репертуарі, написана в 1936 році композитором і тромбоністом Хуаном Тізолом (Juan Tizol), який був учасником оркестру Дюка Еллінгтона. Прем'єра відбулася саме у виконанні оркестру Еллінгтона, і з того часу твір став класикою джазового жанру, широко виконуваним як великими біг-бендами, так і малими ансамблями. Попри те, що авторство композиції часто приписується самому Еллінгтону, ключову мелодичну ідею, характерну за своїм екзотичним колоритом, створив саме Тізол — пуерториканський музикант, чия латиноамериканська спадщина справила значний вплив на його творчість. На меті цього розділу — проаналізувати тромбонове соло на прикладі джазового стандарту «Caravan» [5] (композитора Дюка Еллінгтона в аранжуванні Джона Вассона). Саме ця версія є репрезентативною для сучасної оркестрової інтерпретації твору, з чітко виписаною партією тромбона, яка надає можливість глибше зрозуміти функціональну й виражальну роль інструмента у межах джазового оркестру.

На момент створення «Caravan» джаз перебував у фазі активної еволюції — ера свінгу набирала обертів, великі оркестри визначали естетику популярної музики, а окремі солісти поступово починали виринати на передній план як індивідуальні голоси в межах великих ансамблів. Саме у цьому контексті важливо розглядати тромбонове соло, яке є невід'ємною частиною оригінального запису та наступних виконань «Caravan» [5]. Структурно композиція являє собою 64-тактову форму AABA, де кожна частина має по 16 тактів. У центрі композиції — східний,

навіть «арабізований» колорит, який досягається за допомогою мінорних ладів, нестандартної гармонії та особливої ритміки. «Caravan» була однією з перших джазових п'єс, що використовувала ритмічні моделі, характерні для близькосхідної або північноафриканської музики, й тим самим прокладала шлях до виникнення подальших джазових експериментів зі світовими культурами — зокрема латинського джазу, етноджазу та ф'южну. У виконанні оркестру Еллінгтона партія тромбона грає не лише акомпануючу роль, а й стає виразним мелодичним інструментом, що дозволяє розкрити всю палітру емоцій композиції — від приглушеного, містичного тону до бурхливої, «горлової» експресії. У перших записах «Caravan» тромбон часто виконує вступ, створюючи атмосферу напруженого очікування і ніби запрошуючи слухача в екзотичну подорож. Особливої уваги заслуговує гра з сурдиною, завдяки якій тромбон набуває «вокальної» якості, перегукується з саксофонами та перкусією, а іноді, навпаки, контрастує з ними, вводячи грубший, ритуальний звук.

Тромбонове соло в «Caravan» не лише прикрашає твір, а й виконує глибшу структурну функцію. Воно розриває ритмічно-гармонічний потік, додає драматизму і зрушує фокус зі стандартного свінгового малюнка на більш темні, насичені темброво та ритмічно відтінки. Сама техніка гри у солі заснована на активному використанні глісандо — традиційного для джазового тромбона прийому, що в цьому випадку відіграє ще й роль символічного «ковзання» в інші культури, мови і настрої. Також варто зазначити часте використання хроматизму, коротких фраз із паузами, які нагадують риторичну «питання–відповідь», та маніпулювання динамікою для досягнення максимальної виразності.

Історично тромбон у джазі часто залишався у тіні більш «яскравих» солюючих інструментів — саксофона, труби, фортепіано. Однак саме у «Caravan» ця ситуація змінюється: тромбон стає голосом, що виводить

слухача за межі звичного західного музичного сприйняття. У контексті розвитку джазу загалом, тромбонове соло в цій композиції відіграє роль не лише художнього елементу, а й культурного жесту — відкриття до інакшого, визнання багатоголосності музичних традицій і розширення меж жанру. Таким чином, аналіз тромбонового соло в «Caravan» Дюка Еллінгтона в аранжуванні Джона Вассона не може обмежуватися лише технічними характеристиками. Його необхідно розглядати у ширшому історико-культурному контексті — як маніфестацію нової художньої мови, що виникла у 30-х роках XX століття на перетині джазу, імпровізації та глобальних впливів. Соло стає не просто епізодом, а суттєвим маркером стилю, духу часу і музичного експерименту, який залишив свій відбиток на подальшому розвитку джазової тромбонової школи.

3.2. Стилiстичнi риси тромбонового соло

Тромбонове соло в джазовому стандарті «Caravan» Дюка Еллінгтона в аранжуванні Джона Вассона вирізняється низкою характерних стилістичних рис, які не лише підкреслюють унікальний тембр і можливості інструмента, а й глибоко відображають музичну естетику епохи свінгу з її емоційною експресією, ритмічною складністю та імпровізаційною свободою. Однією з головних особливостей цього соло є вишукана робота з кулісою тромбона, що дозволяє виконавцю створювати плавні переходи між нотами, так звані глісандо, які надають музичній фразі вокальності та експресивності. Цей прийом додає соло особливої гнучкості й драматургічності, він створює враження живого дихання музики, ніби інструмент «співає» або говорить.

У соло широко використовуються динамічні контрасти — від тихих, ліричних пасажів до потужних, яскравих виразних акцентів. Завдяки майстерному контролю дихання та артикуляції виконавець досягає

відчуття природного потоку звуку, який вміло коливається від м'якості до напруженості. Особлива увага приділяється роботі язика, що відповідає за чіткість артикуляції, акцентування і зміни темпу. Водночас артикуляція не є надто різкою, вона має певну плавність, що надає соло інтимності та водночас живої енергії. Ритмічно соло в «Caravan» втілює складні синкоповані малюнки, характерні для свінгу та латинських впливів, що збагачують композицію в цілому. Складна пульсація, нерівномірність наголосів і несподівані ритмічні акценти підтримують інтригу й інтерес слухача. Виконавець часто використовує прийоми грувл і фрулато, що додає звучанню тромбона особливого «брудного» тембру, який вносить емоційність і характер, роблячи соло більш автентичним та живим. Ці ефекти підкреслюють ідею імпровізаційної свободи, притаманної джазу. Технічно соло демонструє велику варіативність використання регістрів тромбона — від нижчих, глибоких звуків до яскравих високих нот, які підкреслюють динамічний розвиток музичної думки. Плавні переходи між октавами та інтонаційні варіації створюють складну і багатогранну звукову палітру, що дозволяє передати весь спектр емоцій — від таємничої задумливості до бурхливої експресії. Важливо, що тональність і інтонація соло завжди точно вписуються у гармонічну структуру твору, що свідчить про високий рівень виконавської майстерності та глибоке розуміння джазової теорії.

Крім того, стилістика тромбонового соло в «Caravan» відзначається відчутною імпровізаційністю — хоча музика має чітку мелодійну основу, виконавець вільно варіює ритмічні й мелодійні елементи, надаючи кожному виконанню унікального звучання. Така свобода є однією з ключових рис джазу, яка дозволяє інструменталісту висловити індивідуальний музичний почерк і особисті емоції. Тож, стилістичні риси тромбонового соло в «Caravan» віддзеркалюють поєднання технічної

майстерності, гнучкості тембру та багатой музичной виразности. Використання розширених техник гри, таких як глісандо, грувл, фрулато, а також увага до динаміки, артикуляції і ритмічних нюансів створюють унікальне, емоційно насичене звучання, що не лише підкреслює роль тромбона як соло-інструмента, а й значною мірою формує характер всього твору. Це соло є прикладом того, як традиції класичного джазу поєднуються з індивідуальним стилем виконавця і сучасними виконавськими інноваціями, зберігаючи при цьому глибокий зв'язок з історичним контекстом і культурними коренями жанру.

3.3. Техніка, фразування та виразові засоби виконання

Техніка виконання тромбонового соло в композиції «Caravan» Дюка Еллінгтона, з аранжуванням Джона Вассона, є надзвичайно складною і багатогранною, демонструючи високий рівень інструментальної майстерності, що поєднує класичні прийоми з джазовою імпровізацією. В основі технічної сторони виконання лежить вміння володіти кулісою тромбона з великою точністю і гнучкістю, що дозволяє створювати плавні, виразні глісандо, а також різкі інтонаційні зміни, які забезпечують драматизм і динамічність музичної фрази. Важливим елементом є контроль позиції куліси для точного інтонування, адже тромбон має унікальну конструкцію серед духових інструментів, що дозволяє відтворювати як точні ноти, так і мікроінтонаційні варіації, характерні для джазової мови.

Фразування у тромбоновому соло вирізняється особливою чіткістю та водночас гнучкістю, що дозволяє виокремлювати кожен музичний вислів з окремими нюансами інтонації і динаміки. Виконавець використовує синкоповані ритми, підкреслюючи певні сильні долі, та створює враження живої розмови інструменту. Важливою складовою є

вміння точно дозувати тривалість нот і пауз, що формує внутрішню структуру мелодії і надає соло виразності і глибини. Часті зміни ритмічних патернів і несподівані акценти роблять фразування захопливим і живим, утримуючи увагу слухача протягом усього виконання. Використання виразових засобів є ключовим фактором для створення атмосфери й емоційного забарвлення тромбонового соло. Особливе значення має динамічний спектр — від ніжних, ліричних пасажів із м'якою артикуляцією до сильних, майже агресивних вибухів звуку, які передають напругу і пристрасність музики. Артикуляція варіюється від легато до стаккато, іноді з елементами спікато, що додає текстурності звучанню і підкреслює характер окремих нот. Важливим засобом є також використання вибухових атак — різких початкових звуків, що надають фразі імпульсивності та життєвої енергії. Техніка дихання і контролю повітря дозволяє досягати чистоти тону та його стабільності навіть у високих регістрах, що часто є викликом для тромбоністів. Майстерність виконавця проявляється в умінні переходити між низькими і високими нотами з мінімальними зусиллями, зберігаючи при цьому якість звучання і стабільність інтонації. Додатково застосовуються різні варіації тону, такі як вібрато, що використовується помірно для додання теплоти і живого відтінку, а також фальцетні звуки і мультифоніки, які інколи додають соло експериментального звучання, підкреслюючи індивідуальність виконавця. Велика увага у виконанні приділяється також техніці слемування (fall-off) і баунсінгу куліси, що допомагає створювати характерні джазові ефекти і імпровізаційні прийоми. Ці техніки роблять звучання більш живим, наближеним до людського голосу, і відкривають широкі можливості для музичного вираження. Ще одним важливим елементом є використання «мутінгу» — часткового приглушення звуку, яке додає віртуозності і

особливого тембрального забарвлення, дозволяючи інструменту звучати інтимно або драматично залежно від музичного контексту.

Не менш важливим є і технічний аспект синхронізації з ритмічною основою ансамблю. Тромбоніст у соло активно взаємодіє з ритмічною секцією, уважно слідує за пульсом і динамікою, коригуючи власне виконання, що дає можливість максимально органічно вписатися у загальну звукову картину. Така взаємодія забезпечує плавність переходів між секціями твору і підтримує напруження музичного розвитку. Аналіз техніки, фразування та виразових засобів виконання тромбонового соло в «Caravan» показує, що цей музичний фрагмент є не просто набором нот, а живим, дихаючим витвором мистецтва, де кожен звук і кожна пауза мають своє значення і виконують важливу функцію. Високий рівень технічної майстерності, поєднаний із глибоким розумінням музичної стилістики та емоційної виразності, створює унікальний музичний образ, що захоплює слухача і залишає тривалий емоційний відгук. Це соло є яскравим прикладом того, як тромбон, за допомогою різноманітних виконавських прийомів, стає справжнім голосом джазу, здатним розповісти історію і передати багатство музичних почуттів.

ВИСНОВКИ.

У результаті проведеного дослідження було всебічно проаналізовано історію виникнення і розвитку джазового тромбона, його роль у формуванні різних стилістичних напрямків джазової музики, а також особливості техніки та виконавства на цьому інструменті. Важливо відзначити, що тромбон із самого початку зайняв унікальне місце в джазовій традиції, поєднуючи потужний і водночас виразний тембр із широкими можливостями імпровізації. Від новоорлеанських колективів до сучасних джаз-ф'южн проєктів тромбон став не лише гармонічним і ритмічним фундаментом ансамблю, а й засобом глибокої емоційної виразності, що значно збагачує звучання та динаміку джазової музики.

Сучасний стан розвитку джазового тромбона демонструє широкий спектр технічних та виконавських інновацій. Завдяки видатним виконавцям і педагогам тромбон удосконалює свою технічну базу, впроваджує нові прийоми гри, розширює палітру виразових засобів, зокрема за допомогою використання мікротонів, кутового дихання, подвійної язиковки та інших розширених технік.

Аналіз тромбонового соло в композиції «Caravan» Дюка Еллінгтона в аранжуванні Джона Вассона показав, як багатогранність техніки і виразності дозволяє тромбону виступати як повноцінний сольний інструмент, що вміло поєднує мелодичність із ритмічною точністю і яскравою драматургією виконання. Це підтверджує актуальність тромбона не лише як традиційного інструмента, але й як важливого чинника сучасного музичного процесу. Перспективи подальшого розвитку джазового тромбона пов'язані з його адаптацією до нових музичних стилів і жанрів, зокрема в контексті експериментальних і ф'южн напрямків. Сучасні технології, можливості електронної обробки звуку та мультимедійні проєкти відкривають нові горизонти для популяризації

інструмента і розширення його функціоналу. Крім того, важливу роль відіграє підвищення рівня виконавської майстерності через педагогічні інновації та міжнародну співпрацю. Розвиток джазового тромбона в майбутньому буде нерозривно пов'язаний із збереженням і переосмисленням традиційної школи гри, водночас орієнтуючись на сміливі експерименти і креативний пошук нових виразних форм.

Отже, джазовий тромбон є не лише одним із фундаментальних інструментів у джазовій музиці, а й живим організмом, що постійно розвивається і трансформується, підтримуючи живий діалог між минулим і сучасністю. Його значення в музичній культурі залишається вагомим, а можливості для творчого зростання і популяризації — надзвичайно широкими. Саме тому подальше дослідження, вдосконалення технік та активне використання інструмента в різних музичних контекстах сприятимуть зміцненню позицій джазового тромбона у світовій музичній спільноті.

Список використаних джерел

1. Духові інструменти в джазовій музиці // Молодий вчений. – 2017. – №9 (51). – С. 55–60. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9/51.pdf> (дата звернення: 25.05.2025).
2. The Role of Trombone in Jazz Music. Доступно: <https://goldenscissors.info/the-role-of-trombone-in-jazz-music/> (дата звернення: 25.05.2025).
3. Berliner P. F. Thinking in Jazz: The Infinite Art of Improvisation. University of Chicago Press, 1994. Доступно: <https://archive.org/details/thinkinginjazzin00berl> (дата звернення: 25.05.2025).
4. Campbell M. and Greated C.. The Musician's Guide to Acoustics. Oxford University Press, 1987. Доступно: <https://archive.org/details/musiciansguideto0000camp> (дата звернення: 25.05.2025).
5. Caravan / D. Ellington, J. Tizol, I. Mills ; arr. by J. Wasson. – Доступно: <https://www.jwpepper.com/Caravan/10028083.item> (дата звернення: 25.05.2025).
6. Gioia T. The History of Jazz. Oxford University Press, 2011.
7. Kernfeld B.. Jazz in the Modern Era. Oxford University Press, 2013.
8. Kernfeld B.. The New Grove Dictionary of Jazz. Macmillan, 2002. Доступно: <https://archive.org/details/newgrovedictiona00kernf> (дата звернення: 25.05.2025).
9. Levine M.. *The Jazz Theory Book*. Sher Music Co., 1995.
10. Nicholson S. *Jazz-Funk and Fusion*. Backbeat Books, 2005.
11. Porter L. *John Coltrane: His Life and Music*. University of Michigan Press, 1998. Доступно: <https://archive.org/details/johncoltranehisl00port> (дата звернення: 25.05.2025).

12. Shipton A. *A New History of Jazz*. Continuum, 2007. Доступно: <https://archive.org/details/newhistoryofjazz0000ship> (дата звернення: 25.05.2025).
13. Sliding in Style: Famous Jazz Trombone Players. Доступно: <https://jazzfuel.com/best-jazz-trombone-players/> (дата звернення: 25.05.2025).
14. The Evolution of the Jazz Trombone, Part One: Dixieland. Доступно: <https://trombone.org/articles/view.php?id=89> (дата звернення: 25.05.2025).
15. Weiner, Toby. "Extended Techniques for Brass Instruments." *International Trumpet Guild Journal*, Vol. 25, No. 3, 2001.
16. Yanow, Scott. *Bebop*. Hal Leonard Corporation, 2000. Доступно: <https://openlibrary.org/books/OL15605926M/Bebop> (дата звернення: 25.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.1 Кід Орі - американський джазовий тромбоніст, керівник джаз-оркестру, основоположник новоорлеанського джазу

Рис.2 Джей Джей Джонсон - американський джазовий тромбоніст, композитор і аранжувальник.

Рис.3 Джек Тігарден - американський джазовий тромбоніст і співак.

Додаток Б

Таблиця 1.1

Тип тромбона	Конструкція	Діапазон	Особливості звучання	Використання в джазі
Тенор-тромбон	Стандартна куліса	Середній	Яскравий, гнучкий, добре балансує ансамбль	Найпоширеніший у біг-бендах, соло та секціях
Бас-тромбон	Куліса + додаткові вентиля	Низький	Глибокий, насичений, потужний	Підсилення басової лінії, джаз-ф'южн
Помповий (клапанний) тромбон	Клапани замість куліси	Середній	Більш чіткий, швидкий, менш гнучкий	Рідше використовується, іноді в соло
Альтовий тромбон	Менший корпус, куліса	Високий	Легший, яскравіший звук	Рідко, переважно в експериментальному джазі